

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การศึกษาวิจัยแบบสำรวจ (survey research) เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากองค์กรกลางให้นำมาศึกษาร่วมกับการวิจัยครั้งนี้ โดยมีวิธีการวิจัยโดยคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญต่าง ๆ ดังนี้

1. แบบของการวิจัย
2. ประชากรกลุ่มเป้าหมาย
3. การเลือกกลุ่มประชากรเป้าหมาย
4. วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
6. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของการวิจัยครั้งนี้

แบบของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีข้อมูลสำคัญ 3 ส่วน คือ (1) ส่วนที่เป็นข่าวสารข้อมูลที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ (2) ส่วนที่เป็นการศึกษาแบบสำรวจ (survey research) ซึ่งเป็นแบบสอบถามถึงพฤติกรรมการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 ที่ได้รับข้อมูลจากองค์กรกลางการเลือกตั้ง และ (3) ส่วนที่เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) จากบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้

ส่วนที่หนึ่ง เป็นการศึกษาข่าวสารข้อมูลเชิงเอกสาร (document analysis) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพทั่วไปของการเลือกตั้ง ที่มาของการเลือกตั้ง ตลอดจนการเกิดการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ลงคะแนน ที่จะนำผลที่ได้มาอธิบายร่วมกัยผลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ส่วนที่สอง เป็นการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนผู้ลงคะแนนเมื่อการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 2 กรกฎาคม 2538 โดยการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่สำคัญ เงินระดับการศึกษากับการซื้อขายเสียง เพศกับการตัดสินใจเลือกผู้รับสมัคร เป็นต้น

ส่วนที่สาม เป็นการศึกษาเพื่อหาการสนับสนุนข้อมูลที่ได้จากส่วนที่หนึ่งและส่วนที่สอง ด้วยการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการเลือกตั้ง ในวงวิชาการ นักการเมืองและข้าราชการประจำ

การสัมภาษณ์ หมายถึง การสนทนากันระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ โดยผู้สัมภาษณ์มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรและประเด็นต่าง ๆ อันเกี่ยวกับปัญหาการวิจัย (research question) และวัตถุประสงค์ของการวิจัย (research objective) (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2537 : 47)

งานวิจัยครั้งนี้มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (unstructure dinterview) หรือการสัมภาษณ์ไม่มีแบบมาตรฐาน (unstandardized interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (indepth interview) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์โดยไม่ได้กำหนดคำถามแน่นอน แต่มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ข้อมูลที่ต้องการทราบโดยกว้าง ๆ แต่รายละเอียดคำถามไม่ได้เจาะจง แต่การดำเนินการสัมภาษณ์มีลักษณะการมุ่งประเด็นถามเพื่อทราบเรื่องราวเหตุผลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ต้องการถามอย่างครบถ้วนทุกแง่มุม บางแง่มุมอาจเกิดขึ้นในกระบวนการสัมภาษณ์ในขณะนั้น รูปแบบคำถามปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์การสัมภาษณ์เฉพาะกรณี

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

1. กลุ่มประชากรที่ใช้วิจัยเชิงปริมาณ

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เป็นประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียง ในวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 จากพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

1. จังหวัดชลบุรี	กลุ่มตัวอย่าง	ภาคตะวันออก
2. จังหวัดสิงห์บุรี	กลุ่มตัวอย่าง	ภาคกลาง
3. จังหวัดอุบลราชธานี	กลุ่มตัวอย่าง	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. จังหวัดพิษณุโลก	กลุ่มตัวอย่าง	ภาคเหนือ
5. จังหวัดนราธิวาส	กลุ่มตัวอย่าง	ภาคใต้

โดยประชากรดังกล่าวจำกัดอายุ 18 ปีขึ้นไป และไม่จำกัดสถานภาพสมรส เชื้อชาติ ศาสนา ระดับการศึกษา สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

2. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เป็นบุคคลที่อยู่ในวงการเมือง นักวิชาการ ตำรวจ นักธุรกิจ ที่แสดงทัศนคติต่าง ๆ ต่อการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้ง

การเลือกกลุ่มประชากรเป้าหมาย

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการเลือกแบบธรรมดา (simple random sampling) จำนวนประชากรแต่ละจังหวัดมีความแตกต่างกันกล่าวคือ ข้อมูลที่ได้รับจากองค์กรกลางของแต่ละจังหวัดไม่เท่ากัน ขนาดตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเรื่องนี้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อให้ค่าของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณหรือประมาณการได้ (parameter) ให้มีค่าใกล้เคียงกับค่าของประชากรในการวิจัยครั้งนี้มากที่สุด โดยเฉลี่ยจังหวัดละประมาณ 3,000 ชุด ดังนั้น ข้อมูลที่นำมาประมวลผล(จากแบบสอบถาม) จึงมีประมาณ 17,500 ชุด มีความสมบูรณ์ของแบบสอบถามสามารถนำไปทำการวิเคราะห์ต่อไปได้จำนวน 16,097 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.60 ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. จังหวัดชลบุรี	จำนวน 3,566 ชุด
2. จังหวัดสิงห์บุรี	จำนวน 2,590 ชุด
3. จังหวัดอุบลราชธานี	จำนวน 3,346 ชุด
4. จังหวัดพิษณุโลก	จำนวน 3,499 ชุด
5. จังหวัดนราธิวาส	จำนวน 3,096 ชุด

2. การเลือกประชากรในการสัมภาษณ์เป็นการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งได้แก่

- 2.1 กลุ่มนักการเมือง **พล.ต.สนั่น ขจรประศาสน์**
เลขาธิการพรรคประชาธิปัตย์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
จังหวัดพิจิตร
- นายอลงกรณ์ พลบุตร**
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเพชรบุรี
- นายอำนาจ สุวรรณคีรี**
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสงขลา
- 2.2 กลุ่มนักวิชาการ **ศาสตราจารย์ สุทธิวงศ์ พงษ์ไพบูลย์**
อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา
- รองศาสตราจารย์ ดร.จวี วิจิตรวาทการ**
อาจารย์ประจำคณะรัฐประศาสนศาสตร์
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ อ่างรังธัญวงศ์

อาจารย์ประจำคณะรัฐประศาสนศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

พันเอก ดร.ศุภลักษณ์ สุวรรณชฎ

อาจารย์ประจำโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า

2.3 ตัวแทนองค์กรกลาง ดร.โคทม อารียา

อาจารย์ประจำคณะวิศวกรรมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.4 ข้าราชการตำรวจ พล.ต.ต.เสรี เตมียเวส

รองผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง

2.5 พระภิกษุ

พระพิศาลธรรมพาที (พระพยอม กัลยาโณ)

วัดสวนแก้ว นนทบุรี

2.6 นักธุรกิจ

นายชัยรัตน์ คำนวน

รองประธานโอลิมปิกแห่งประเทศไทย

วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูล หรือแบบสอบถามดังกล่าวได้รับจาก อสก. (อาสาสมัครองค์กรกลาง) เป็นผู้เก็บมาโดยใช้เก็บในวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 พร้อมกันทุกจังหวัด การดำเนินการมีรายละเอียดมีดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยเอกสารทางวิชาการ รายงานการวิจัย สรุปรายงานประจำปี บทความ วารสาร หนังสือพิมพ์ที่เกี่ยวข้อง

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ดังที่กล่าวแล้ว โดยอาสาสมัครจากองค์กรกลาง เก็บจากหน่วยเลือกตั้งทั่วประเทศพร้อมกันในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2538

3. การเก็บจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ทั้งนักการเมือง นักวิชาการ ข้าราชการตำรวจ พระภิกษุ นักธุรกิจ และตัวแทนองค์กรกลาง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณครั้งนี้คือ แบบสอบถาม ดังนั้น แบบสอบถาม คือ ชุดคำถามที่ผู้วิจัยใช้เพื่อตามหาคำตอบหรือข้อมูลจากตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2537 : 37-38)

รูปแบบของข้อคำถามมี 3 ประเภท (Kerlinger (1986) (อ้างถึงใน พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2537 : 37-38)

1. ข้อคำถามปลายเปิด (open - end items) ซึ่งเป็นข้อคำถามที่มีความสำคัญสำหรับใช้ในการสัมภาษณ์ และสำหรับใช้ในแบบสอบถามก็เป็นการให้ผู้ตอบคำถามโดยการเขียนเติมตอบเองลงในช่องว่าง หรือเป็นคำถามที่ไม่ได้กำหนดตัวเลือกตอบให้ผู้ตอบมาก่อนแล้ว

2. ข้อคำถามแบบกำหนดตัวเลือกตอบ (fixed - alternative items) ผู้ตอบแบบสอบถามต้องเลือกตอบตามตัวเลือกตอบ (alternatives) ที่กำหนดในแบบสอบถาม ซึ่งอาจมีจำนวนตัวเลือกตอบแตกต่างกันไป เช่น 2, 3 หรือ 4, 5 ข้อเลือกตอบ

3. ข้อคำถามเป็นมาตรวัด (scale items) นอกจากจะเป็นแบบสอบถามกำหนดตัวเลือกตอบ เช่น เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง แต่ยังเป็นข้อคำถามที่เป็นชุดคำถามที่สามารถใช้เป็นเกณฑ์กำหนดว่าผู้ตอบคนใดมีคุณลักษณะตามมาตรวัดนั้น อย่างไร เช่น มาตรวัดคุณภาพชีวิตสามารถใช้วัดว่าตอบแบบสอบถามมีคุณภาพชีวิตระดับใด

โดยสรุปแล้ว ข้อคำถามของแบบสอบถามมี 2 แบบสำคัญ คือ ข้อคำถามปลายเปิด และข้อคำถามแบบกำหนดตัวเลือกตอบ ส่วนข้อคำถามที่เป็นมาตรวัดอาจถือได้ว่าเป็นข้อคำถามแบบกำหนดตัวเลือกตอบประเภทหนึ่ง

ดังนั้น ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดทั้งประเด็นจำนวน 19 ข้อคำถาม (รายละเอียดในภาคผนวก) เมื่อพิจารณาแบบสอบถามดังกล่าวนี้สามารถแบ่งออกเป็นกลุ่มคำถาม 5 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ (ข้อ 1,2,3)

1. เพศ	() ชาย	() หญิง
2. การศึกษา	() ไม่เคยเข้าเรียนหรือต่ำกว่าประถม	() ประถมศึกษา
	() มัธยมศึกษา/ปวช.	() อนุปริญญา/ปวส.
	() ปริญญาตรี	() สูงกว่าปริญญาตรี

11. หัวคะแนนของผู้สมัคร ส.ส.ในพื้นที่ของท่าน มีบทบาทอะไรบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- แนะนำตอบข้อสงสัยเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
- แจกเงิน/ซื้อเสียง
- กีดกัน/แสดงอิทธิพลไม่ให้คนอื่น/พรรคอื่นเข้าพื้นที่
- แนะนำตัวและนโยบายของผู้สมัคร
- ไม่ทราบ/ไม่มีหัวคะแนนในพื้นที่

12. ในหมู่บ้าน/พื้นที่ของท่านมีใครแสดงตัวเป็นหัวคะแนนของผู้สมัครบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ครู
- ผสม./อสส.
- ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน
- ข้าราชการปกครอง
- ไม่มี ไม่ทราบ

13. เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น นายอำเภอ/กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน วางตัวเป็นกลางในการเลือกตั้งครั้งนี้หรือไม่

- เป็นกลาง
- ไม่เป็นกลาง
- ไม่แน่ใจ/ไม่รู้

14. หนึ่งเดือนที่ผ่านมาท่านเห็นการกระทำอย่างนี้หรือไม่

การแจกเงิน	☐ มี	☐ ไม่มี	☐ ไม่รู้
การสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์	☐ มี	☐ ไม่มี	☐ ไม่รู้
การจัดเลี้ยง	☐ มี	☐ ไม่มี	☐ ไม่รู้
การใช้อำนาจอิทธิพลข่มขู่	☐ มี	☐ ไม่มี	☐ ไม่รู้
การปราศรัยของผู้สมัคร ส.ส.	☐ มี	☐ ไม่มี	☐ ไม่รู้

15. ถ้ามีการซื้อ-ขายเสียงในพื้นที่นี้จะจ่ายกันในราคาประมาณเท่าไร

- 20 บาทหรือต่ำกว่า
- 21-50 บาท
- 51-100 บาท
- 101-150 บาท
- 151-200 บาท
- มากกว่า 200 บาท

16. ท่านเห็นว่าการซื้อขายเสียง แจกสิ่งของที่เกิดขึ้นในวงเลือกตั้ง

- เป็นเรื่องปกติ
- เป็นเรื่องผิดกฎหมาย

17. หากมีผู้สมัคร ส.ส. หรือหัวคะแนนของท่านมาแจกเงินซื้อเสียงท่านจะเลือกบุคคลดังกล่าวหรือไม่

- เลือก
- ไม่เลือก
- อาจเลือกถ้าชอบพอ

กลุ่มที่ 5 แบบสอบถามข้อมูลความคิดเห็นประเด็นเรื่ององค์กรกลางจำนวน 1 ข้อ (ข้อ 19)

19. ท่านเห็นว่าองค์กรกลางมีประโยชน์เพียงใด

- มาก	- ปานกลาง	- น้อย
- ไม่มีประโยชน์	- ไม่มีความเห็น เพราะไม่ทราบรายละเอียด	

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะมุ่งประเด็นไปยังกลุ่มคำถามที่ 4 ประเด็นเรื่องการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งมากกว่าประเด็นกลุ่มอื่น ๆ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมด
2. เลือกจังหวัดที่เป็นตัวอย่างภาค ภาคละ 1 จังหวัด รวม 5 จังหวัด
3. จัดทำคู่มือลงรหัสและเปลี่ยนข้อมูลที่ได้รับมาทั้งหมดเป็นรหัส
4. วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เครื่องประมวลผล โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (statistical package for the social science) เพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ที่สำคัญ ดังนี้
 - 4.1 การวิเคราะห์ค่าสถิติร้อยละที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประชากรเป้าหมายในประเด็นสำคัญ เช่น จำนวนร้อยละ เพศชาย - หญิง, ระดับการศึกษา, อาชีพ เป็นต้น
 - 4.2 การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่น่าสนใจต่างตัวแปรกัน เช่นระดับการศึกษาประชาชนกับการแจกเงินของหัวคะแนน ระดับการศึกษากับการเลือกพรรคหรือเลือกคนเป็นต้น
5. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ เพื่อทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากขึ้น

ข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 โดยศึกษาลักษณะทั่วไปของพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง จำแนกตามกลุ่มตัวอย่างได้ ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงร้อยละของลักษณะทั่วไปของการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่าง

รายการ	ร้อยละของข้อมูลจังหวัด				
	ชลบุรี	สิงห์บุรี	อุบลฯ	พิษณุโลก	นราธิวาส
1. เพศ					
- ชาย	53.7	52.0	56.6	46.7	43.6
- หญิง	46.3	48.0	43.4	53.2	56.4
2. การศึกษา					
- ไม่เคยเข้าเรียนหรือ ต่ำกว่าประถม	5.6	7.3	4.1	7.2	13.6
- ประถมศึกษา	29.3	56.8	71.0	46.9	47.4
- มัธยมศึกษา/ปวช.	26.0	20.8	13.4	20.1	22.4
- อนุปริญญา	19.2	7.5	3.1	10.1	7.6
- ปริญญาตรี	16.9	5.5	3.8	12.9	7.3
- สูงกว่าปริญญาตรี	1.9	0.5	1.4	1.4	0.7
3. อาชีพ					
- เกษตรกร	14.1	40.4	70.7	39.0	42.8
- รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	12.3	11.4	6.1	11.1	9.6
- ลูกจ้างเอกชน / บริษัท	21.6	14.7	4.6	12.1	11.0
- เจ้าของกิจการ / อาชีพส่วนตัว	13.2	4.0	4.1	7.9	9.2
- กรรมกร / รับจ้าง	13.7	19.3	6.7	9.9	14.1
- อื่น ๆ	18.8	6.2	3.4	14.8	10.1
4. ท่านรู้วันเลือกตั้ง และสถานที่เลือกตั้ง					
- รู้	95.05	97.05	97.5	97.1	97.2
- ไม่รู้	3.75	1.75	1.0	1.9	1.65
5. ท่านตัดสินใจเลือกพรรคหรือเลือกคน					
- เลือกพรรค	42.8	41.8	42.4	35.4	61.4
- เลือกคน	35.4	28.7	28.7	42.2	21.6
- เลือกทั้งสองอย่างผสมกัน	20.1	21.5	16.3	21.4	21.4

ตารางที่ 4 แสดงร้อยละของลักษณะทั่วไปของการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

รายการ	ร้อยละของข้อมูลจังหวัด				
	ชลบุรี	สิงห์บุรี	อุบลฯ	พิษณุโลก	นราธิวาส
6. 2 ปีที่ผ่านมา ผลงานของ ส.ส.ในเขตของท่าน					
- นำพอใจ	32.8	55.7	30.3	30.4	57.4
- ไม่นำพอใจ	46.5	29.8	56.0	48.0	23.3
- ไม่รู้	19.1	13.1	10.9	20.2	18.1
7. ผู้สมัคร ส.ส.ในเขตท่านครั้งนี้ส่วนใหญ่					
- เข้าทำ มีคุณภาพ	46.6	69.7	53.8	43.7	68.7
- แย่ ไม่มีคุณภาพ	18.3	9.1	18.5	21.8	6.7
- ไม่รู้	30.8	30.8	24.2	31.6	22.6
8. มีผู้หญิงสมัคร ส.ส.ในเขตท่าน					
- มี	62.8	3.4	89.4	5.1	93.0
- ไม่มี	32.2	92.3	5.4	90.9	4.1
9. ผู้หญิงจะเป็น ส.ส. ได้ดีเท่าผู้ชาย					
- ดีเท่า	52.4	46.3	52.0	48.2	52.6
- ไม่ดีเท่า	14.2	15.1	16.4	15.2	21.5
- ไม่แน่ใจ	29.6	34.6	27.5	32.7	22.9
10. หัวคะแนนของผู้สมัคร ส.ส.ในพื้นที่ของท่าน มีบทบาท					
- แจกเงิน / ซื่อเสียด	25.04	15.90	19.26	22.97	9.2
- แจกเงิน / ซื่อเสียด, แนะนำตัว และนโยบายของผู้สมัคร	9.58	4.28	10.28	8.92	3.1
- แนะนำตอบข้อสงสัยเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	23.36	14.68	14.58	13.97	17.0
- แนะนำตอบข้อสงสัยเกี่ยวกับการเลือกตั้ง, และแนะนำตัวและนโยบายของผู้สมัคร	17.35	34.16	20.90	13.22	21.2

ตารางที่ 4 แสดงร้อยละของลักษณะทั่วไปของการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

รายการ	ร้อยละของข้อมูลจังหวัด					
	ชลบุรี	สิงห์บุรี	อุบลฯ	พิษณุโลก	นราธิวาส	
11. ในหมู่บ้านพื้นที่ของท่านผู้แสดงตัวเป็นหัวหน้า						
- ผู้ใหญ่บ้าน/กำนัน	54.61	65.37	33.63	60.47	52.67	
- ผสม. / อสส.	9.61	4.85	23.27	8.87	13.33	
- ครู	6.18	6.15	6.01	6.83	6.37	
- ผู้ใหญ่บ้าน / กำนัน, ผสม. / อสส.	5.04	5.50	7.8	4.07	6.33	
- ข้าราชการฝ่ายปกครอง	6.18	4.85	4.65	6.69	6.67	
12. เจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น นายอำเภอ / กำนัน / ผู้ใหญ่บ้านวางตัวในการเลือกตั้ง						
- เป็นกลาง	35.3	62.2	57.9	43.5	54.0	
- ไม่เป็นกลาง	16.1	7.0	11.0	10.8	9.5	
- ไม่แน่ใจ/ไม่รู้	43.8	23.9	21.9	38.3	29.3	
13. หนึ่งในเดือนที่ผ่านมาของท่านเห็นมีการกระทำ						
การแจกเงิน	- มี	33.9	22.1	36.2	32.1	17.8
	- ไม่มี	32.1	45.6	26.3	34.3	45.5
	- ไม่รู้	26.4	17.4	12.5	20.9	22.1
การสัญญาว่าจะให้ผลประโยชน์	- มี	28.1	23.1	31.6	30.8	19.5
	- ไม่มี	24.1	40.1	38.9	32.6	43.5
	- ไม่รู้	26.9	13.5	11.1	21.0	19.7
การจัดเลี้ยง	- มี	17.1	14.1	15.2	16.3	20.4
	- ไม่มี	42.7	50.7	53	45.0	45.8
	- ไม่รู้	28.8	16.5	10.1	21.3	16.8
การใช้อำนาจอิทธิพลข่มขู่	- มี	7.6	2.9	39.2	2.5	5.8
	- ไม่มี	48.6	61.4	61.7	55.1	54.7
	- ไม่รู้	31.5	14.9	10.9	23.2	19.7
การปราศรัยของผู้สมัคร ส.ส.	- มี	58.5	65.4	58.4	53.8	58.8
	- ไม่มี	21.6	19.0	24.3	26.2	20.3
	- ไม่รู้	12.1	7.2	4.5	9.6	10.1

ตารางที่ 4 แสดงร้อยละของลักษณะทั่วไปของการเลือกตั้งของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

รายการ	ร้อยละของข้อมูลจังหวัด				
	ชลบุรี	สิงห์บุรี	อุบลฯ	พิษณุโลก	นราธิวาส
14. ถ้ามีการซื้อ-ขายเสียงในพื้นที่นี้จะจ่ายกันในราคา					
- 20 บาทหรือต่ำกว่า	1.2	19.5	4.6	1.7	9.0
- 21-50 บาท	2.1	14.6	6.6	5.3	5.4
- 51-100 บาท	4.3	9.3	28.7	25.2	6.9
- 101- 150 บาท	4.7	10.0	8.1	10.0	18.7
- 151 - 200 บาท	6.8	0.5	11.0	10.2	12.7
- มากกว่า 200 บาท	59.8	1.0	14.9	17.6	7.4
15. ท่านเห็นว่าการซื้อขายเสียง แจกสิ่งของที่เกิดขึ้นในช่วงเลือกตั้ง					
- เป็นเรื่องปกติ	35.7	24.6	24.6	28.5	23.5
- เป็นสิ่งผิดปกติ	60.6	70.1	70.1	65.4	72.2
16. หากมีผู้สมัคร ส.ส.หรือหัวหน้าคณะมาแจกเงินซื้อเสียงท่านละ					
- เลือก	7.7	7.1	8.1	6.2	6.2
- ไม่เลือก	62.6	59.0	53.9	61.0	59.7
- ญาติพี่น้องบอกรับเลือก	6.67	3.99	0.0	6.25	8.42
- เคยฟังผู้สมัครปราศรัยและมีความเลื่อมใสญาติ พี่น้องบอกรับเลือก	55.37	64.34	0.0	56.44	49.07
- รู้จักคุ้นเคยกับผู้สมัคร	6.76	5.06	11.80	5.99	7.93
17. ท่านเห็นว่าองค์กรกลางมีประโยชน์					
- มาก	27.7	45.3	41.3	31.8	43.8
- ปานกลาง	32.1	31.8	30.8	30.2	24.6
- น้อย	10.2	5.2	8.0	6.8	6.3
- ไม่มีประโยชน์	5.2	2.1	3.2	3.8	2.4
- ไม่มีความเห็นเพราะไม่ทราบรายละเอียด	23.0	13.6	14.6	23.8	20.6

การศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณของกลุ่มตัวอย่างประชาชนจำนวน 16,097 คน จาก 5 จังหวัดของแต่ละภาค การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ระบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง (ตัวแปรตาม) กับลักษณะทั่วไปของประชาชน เช่น

เพศอาชีพ การศึกษา (ตัวแปรอิสระ) และได้นำข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการวิจัยคือ SPSSPC หาค่าสถิติ ได้แก่การแจกแจงความถี่ ร้อยละซึ่งผลการศึกษาและวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

อภิปรายผลการศึกษา

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในภาพรวมของทุกจังหวัด พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย และเพศหญิงในอัตราที่ใกล้เคียงกัน คือเพศชายร้อยละ49.76 เพศหญิงร้อยละ 50.24 ระดับการศึกษาจากแบบสำรวจตั้งแต่ไม่เคยเรียนหรือต่ำกว่าประถมศึกษาจนถึงสูงกว่าระดับปริญญาตรีปรากฏว่ามีรายละเอียดดังนี้

จังหวัดชลบุรีประชาชนมีการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด	ร้อยละ 29.3
จังหวัดสิงห์บุรีประชาชนมีการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด	ร้อยละ 56.8
จังหวัดอุบลราชธานีประชาชนมีการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด	ร้อยละ 71.0
จังหวัดพิษณุโลกประชาชนมีการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด	ร้อยละ 46.9
จังหวัดนราธิวาสประชาชนมีการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด	ร้อยละ 47.4

พอสรุปได้ว่าประชาชนโดยทั่วไปในการเลือกตั้งครั้งนี้ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาอย่างชัดเจนทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริการทางการศึกษาของรัฐยังไม่ทั่วถึงเพียงพอกับจำนวนประชากร และความแตกต่างของจำนวนประชากรในจังหวัดนั้น ๆ ซึ่งการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดพฤติกรรมการเลือกตั้งต่าง ๆ และเมื่อพิจารณาในด้านอาชีพ พบว่า

1. จังหวัดชลบุรีประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ลูกจ้างเอกชน/บริษัท คิดเป็นร้อยละ 21.6
2. จังหวัดสิงห์บุรีประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 40.4
3. จังหวัดอุบลราชธานีประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ70.7
4. จังหวัดพิษณุโลกประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 34.0
5. จังหวัดนราธิวาสประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 42.8

พฤติกรรมการเลือกตั้ง

ผลการสำรวจครั้งนี้พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ เกินกว่าร้อยละ 90 ของจังหวัดที่ทำการศึกษารายวันเลือกตั้งและสถานที่เลือกตั้งอย่างชัดเจน นอกจากนี้สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชน คือ

1. การตัดสินใจเลือกพรรคหรือเลือกคน พบว่า

ในจังหวัดชลบุรี	ประชาชนนิยมเลือกพรรคมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ	42.8
ในจังหวัดสิงห์บุรี	ประชาชนนิยมเลือกพรรค มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ	41.8
ในจังหวัดอุบลราชธานี	ประชาชนนิยมเลือกพรรค มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ	42.4
ในจังหวัดพิษณุโลก	ประชาชนนิยมเลือกพรรค มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ	42.2
ในจังหวัดนราธิวาส	ประชาชนนิยมเลือกพรรค มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ	61.4

จากข้อมูลข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า ในแต่ละภาคมีการตัดสินใจเลือกตั้งไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ ประชาชนส่วนใหญ่นิยมเลือกพรรคมากกว่าบุคคล อย่างไรก็ตามก็ตีค่าสถิติดังกล่าว จังหวัดนราธิวาสที่อาจกล่าวได้ว่าประชาชนทางภาคใต้นิยมเลือกพรรค มากกว่าบุคคลอย่างชัดเจน

ประเด็นผลงานในช่วงเวลา 2 ปีที่ผ่านมา ผลงานของ ส.ส.โดยภาพรวมประชาชนในแต่ละจังหวัดมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ดังนี้

จังหวัดชลบุรี	ประชาชนมีความเห็นว่า ไม่น่าพอใจ	คิดเป็นร้อยละ	46.5
จังหวัดสิงห์บุรี	ประชาชนมีความเห็นว่า น่าพอใจ	คิดเป็นร้อยละ	55.7
จังหวัดอุบลราชธานี	ประชาชนมีความมีความเห็นว่า ไม่น่าพอใจ	คิดเป็นร้อยละ	56.0
จังหวัดพิษณุโลก	ประชาชนมีความเห็นว่า ไม่น่าพอใจ	คิดเป็นร้อยละ	48.0
จังหวัดนราธิวาส	ประชาชนมีความเห็นว่า น่าพอใจ	คิดเป็นร้อยละ	57.4

อาจกล่าวได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า 2 ปีที่ผ่านมาผลงานของ ส.ส.ไม่น่าพอใจนอกจากนี้พบว่าประชาชนมีความคิดเห็นว่าคุณสมบัติ ส.ส. ในพื้นที่มีลักษณะที่เข้าทำมีคุณภาพเป็นส่วนใหญ่

ในการแสดงค่าของหวัคະແນนของผู้สมัคร ส.ส. นั้น ประชาชนส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าคุณสมบัติของผู้ใหญ่บ้าน/กำนันจะแสดงตัวชัดเจนมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ และการวางตัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น นายอำเภอ/กำนัน/ผู้ใหญ่ พบว่าวางตัวเป็นกลางระดับปานกลางและบทบาทของหวัคະແນน

มีลักษณะที่แนะนำตัวและนโยบายผู้สมัครเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่เดียวกันประเด็นของการแจกเงิน
ซื้อขายเสียง พบว่าทุกพื้นที่ที่ทำการศึกษามีการซื้อขายเสียงกันในทุกพื้นที่ที่มีรายละเอียด ดังนี้

จังหวัดชลบุรี	พบว่าประชาชนแสดงความคิดเห็นว่ามีการแจกเงิน คิดเป็นร้อยละ 25.04
จังหวัดสิงห์บุรี	พบว่าประชาชนแสดงความคิดเห็นว่ามีการแจกเงิน คิดเป็นร้อยละ 20.18
จังหวัดอุบลราชธานี	พบว่าประชาชนแสดงความคิดเห็นว่ามีการแจกเงิน คิดเป็นร้อยละ 19.26
จังหวัดพิษณุโลก	พบว่าประชาชนแสดงความคิดเห็นว่ามีการแจกเงิน คิดเป็นร้อยละ 31.89
จังหวัดนราธิวาส	พบว่าประชาชนแสดงความคิดเห็นว่ามีการแจกเงิน คิดเป็นร้อยละ 12.30

การแจกเงินจะจ่ายกันราคาตั้งแต่ 20 บาทขึ้นไปจนถึง มากกว่า 200 บาท ในแต่ละพื้นที่
มีความแตกต่างกันตามธรรมเนียมค่านิยมของแต่ละพื้นที่ ซึ่งมีวิธีปฏิบัติไม่เหมือนกันอย่างไรก็
ตามจากการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

จังหวัดชลบุรี	หากมีการแจกเงิน ซื้อ-ขายเสียงในพื้นที่ส่วนใหญ่จะมีราคา ตั้งแต่ 200 บาท ขึ้นไป
จังหวัดสิงห์บุรี	หากมีการแจกเงินซื้อ-ขายเสียงในพื้นที่ส่วนใหญ่จะมีราคา มากกว่า 20 บาท
จังหวัดอุบลราชธานี	หากมีการแจกเงินซื้อ-ขายเสียงในพื้นที่ส่วนใหญ่จะมีราคา มากกว่า 20 บาท
จังหวัดพิษณุโลก	หากมีการแจกเงินซื้อ-ขายเสียงในพื้นที่ส่วนใหญ่จะมีราคา มากกว่า 20 บาท
จังหวัดนราธิวาส	หากมีการแจกเงินซื้อ-ขายเสียงในพื้นที่ส่วนใหญ่จะมีราคา มากกว่า 20 บาท

ประชาชนมีความเห็นว่า การซื้อขายเสียงเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายเป็นส่วนใหญ่อย่าง
ชัดเจนอย่างไรพบว่าประชาชนที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรีมีความคิดเห็นว่าเป็นเรื่อง

ปกติ และกลุ่มอาชีพเกษตรกรเห็นเป็นเรื่องปกติด้วย นอกจากนี้ หากมีผู้สมัคร ส.ส. หรือ หัวหน้าคะแนนมีการแจกเป็นเงิน ประชาชนส่วนใหญ่ จะไม่เลือกผู้สมัคร ส.ส.คนนั้น

เหตุผลการเลือกผู้สมัคร ส.ส. นั้น พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีความคุ้นเคยกับผู้สมัคร เคยฟังผู้สมัครปราศรัยและมีความเลื่อมใส ซึ่งเป็นลักษณะของระบบอุปถัมภ์แบบสังคมนิยมไทยเป็น ส่วนมาก และประชาชนได้แสดงความคิดเห็นการทำงานขององค์กรกลางว่ามีประโยชน์ ดังนี้

จังหวัดชลบุรี	ประชาชนเห็นว่าองค์กรกลางมีประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 32.1
จังหวัดสิงห์บุรี	ประชาชนเห็นว่าองค์กรกลางมีประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 45.3
จังหวัดอุบลราชธานี	ประชาชนเห็นว่าองค์กรกลางมีประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 41.3
จังหวัดพิษณุโลก	ประชาชนเห็นว่าองค์กรกลางมีประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 31.8
จังหวัดนครราชสีมา	ประชาชนเห็นว่าองค์กรกลางมีประโยชน์ คิดเป็นร้อยละ 43.8

ดังนั้น จากข้อมูลเชิงปริมาณข้างต้นทั้งหมดจึงเป็นการทำให้ทราบพฤติกรรมการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2538 อันจะนำไปสู่การศึกษาและวิจัยในเรื่องการกระทำผิดกฎหมาย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ลงคะแนน ภายใต้เงื่อนไขความสัมพันธ์ระบบอุปถัมภ์และวัฒนธรรมทางการเมืองของสังคมไทย ในการศึกษาบทต่อ ๆ ไป.